Tijdschrift van studievereniging Nieuw Nederlands Peil

nummer 1 2020/2021 jaargang 16

HOOG WATER

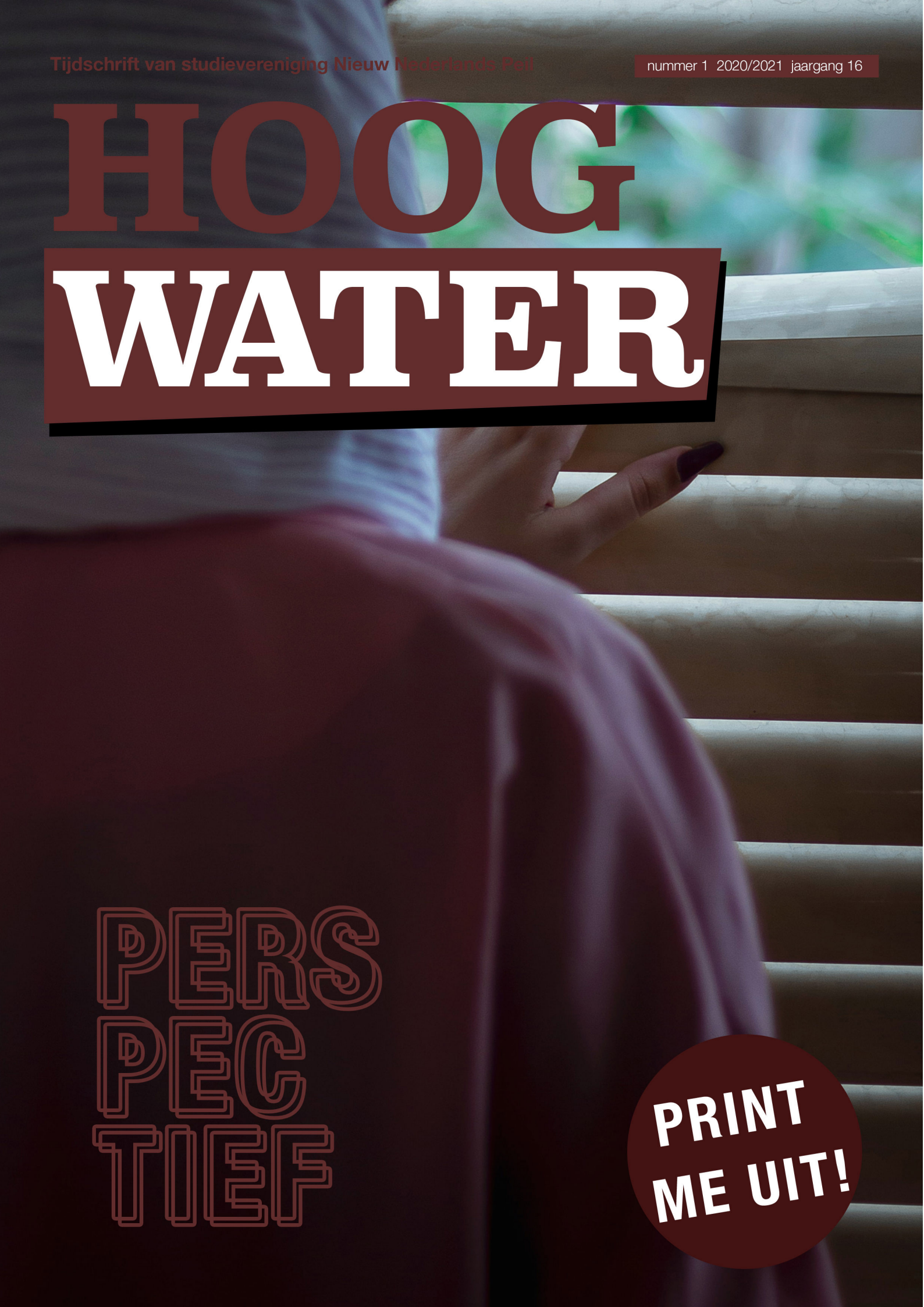

PERSPECTIEF

PRINT ME UIT!

BEELD RICK STOORVOGEL

Voordeel van corona

Dit fort is architectonisch hoogstaand en werkelijk een aanwinst voor de universiteit en de Faculteit Geesteswetenschappen in het bijzonder. Helaas wordt het ingrijpend verbouwd. De knusse lokalen en gezellige koffiekamer zullen gemist worden. Misschien ben je hier nog nooit geweest en vraag je je af waar dit is. Wees gezegend. Corona heeft voordelen.

Van het bestuur

Perspectief, dat betekent eigenlijk alles of niets op dit moment. In een periode die niet bepaald altijd even leuk is, kan hoe je de dingen ziet erg veel uitmaken. Dan bedoel ik niet alleen hoe je dingen ziet door je webcam tijdens de vele uren online college, maar vooral hoe we zelf met de huidige situatie omgaan. Denken dat hier nooit een eind aan komt, een gevoel dat we onderhand allemaal wel kennen volgens mij, kan ervoor zorgen dat het nog eindelozer gaat voelen.
Terwijl proberen te relativeren, de situatie in perspectief te zien, de hoop levend houdt dat dit alles heel snel voorbij is. Nu valt dat laatste lang niet altijd mee, maar het wordt wel makkelijker door de af en toe broodnodige afleiding. Even ontsnappen aan de veel te virtuele realiteit waarin we zijn beland. Het bestuur en de hardwerkende commissies proberen hier hun steentje aan bij te dragen door activiteiten te blijven organiseren en mensen zo op leuke manieren met elkaar in contact te brengen en te houden.
Wat afleiding en vermaak betreft biedt dit gloednieuwe nummer van de Hoogwater ook zeker uitkomst. Lezen levert altijd ontsnapping en dit wordt alleen maar leuker als de leeservaring wordt verzorgd door onze eigen creatieve medestudenten. Dus of het nou heel goed gaat op dit moment of je juist net in zo'n bekende periode zit van helemaal klaar zijn met alles (en dan met name met corona): doe even een stapje terug en geniet van deze mooie editie. Je zult er ongetwijfeld plezier uithalen en wie weet, misschien ook wel wat perspectief.
Liefs van het bestuur

Studievereniging NNP

Over NNP

Studievereniging Nieuw Nederlands Peil (NNP) is de studievereniging van de opleiding Nederlandse taal en cultuur en de opleiding Dutch Studies aan de Universiteit Leiden. Ze organiseert studiegerelateerde activiteiten. We zijn niet voor niets de gezelligste studievereniging van Nederland(s)!

Commissies

Leidse Leesclub

De Leidse Leesclub is inmiddels alweer een paar jaar een actieve commissie. Het streven is om elke tweede dinsdag van de maand een romanleesclub te organiseren en elke derde donderdag van de maand een poëzieclub. We komen op die dagen om 17:15 bijeen in Café De Keyzer en genieten onder het genot van een drankje van mooie literatuur.

Nederlandse Activiteitenplanners

De Nederlandse ActiviteitenPlanners (de NAP) is sinds dit jaar een nieuwe commissie binnen de vereniging. De commissie verzorgt gedurende het academische jaar educatieve, creatieve en bovenal gezellige activiteiten. Ook organiseerden ze in februari De Grote Gerard Reve Rave: Dat was een avondje lekker literair losgaan!

Hoogwatercommissie

Ook dit jaar heeft het NNP weer een Hoogwatercommissie. De Hoogwater is het tijdschrift van onze studie. Studenten vormen samen een redactie en streven naar het uitbrengen van drie mooie Hoogwaters waarin poëzie, wetenschappelijke artikelen, verhalen, columns bij elkaar worden gebracht.
Het is een gezellige commissie waarbij je nieuwe mensen leert kennen, in aanraking komt met het doen van journalistieke taken en waaraan je niet te veel tijd kwijt bent.

Algemene informatie

Postadres
Postbus 9515
2311 BD Leiden

Bestuurskamer
Kamer S.018 (In het P.J. Vethgebouw van de Universiteit Leiden

nnpagina.nl
nnp.bestuur@gmail.com

Bestuur 2020/2021: Op hoop van zegen

Praeses: Iris Kole
Ab actis: Sophie Bronkhorst
Quaestor: Roy Vlieland
Assessor Intern: Inez van der Steen
Assessor Extern: Mila van Nieuwenhuizen

instagram.com/nnplaatjes
facebook.com/nnp.leiden

COLOFON

Hoogwater is een tijdschrift van studievereniging Nieuw Nederlands Peil. Het verschijnt driemaal per jaar. Ook een stukje schrijven voor de volgende editie? Mail je artikel naar *hoogwater.nnp@gmail.com*. De redactie behoudt zich het recht wijzigingen aan te brengen en/of in te korten.

Redactie
Romy van den Akker
Daantje Gutker de Geus
Annelynn Koenders

Vormgeving
Rick Stoorvogel

Auteurs
Denise Breevaart
Joris Geene
Mila van Nieuwenhuizen
Ferri Schalebuurt
Joshua Snijders
Mick Stam

Hoogwater
Nummer 1 - 2020/2021
Jaargang 16

Foto omslag: Idin Ebrahimi (Unsplash.com)

Van de redactie

Aan het begin van dit jaar hadden we nooit verwacht dat we het jaar zo zouden afsluiten. Toen we in maart allemaal thuis zaten zeiden we nog optimistisch tegen elkaar: in september zal alles wel weer normaal zijn! Maar ja, wat is nu nog 'normaal'? Laten we de coronacrisis eens vanuit een ander perspectief bekijken. Ondanks alles hebben we namelijk veel geleerd het afgelopen jaar. Want wie had gedacht dat een lege agenda zo rustgevend kon zijn? Eindelijk eens tijd voor dat boek of dat ene hobbyproject. Tijd om even op adem te komen. En geef toe, hoewel het volgen van online college veel nadelen heeft is het ook wel heel chill om vijf minuten voor de aanvang van het college uit je bed te rollen. Ook hoef je niet eindeloos na te denken over wat je die dag gaat aantrekken en kan je gewoon in je corona kloffie achter je beeldscherm verschijnen. En ook fijn dat je in je tien minuten pauze even een was kan aanzetten. En tja, dat gezwaai naar elkaar aan het eind van het college heeft ook wel wat.
Ook in deze Hoogwater staat het thema 'perspectief' centraal. Want dat kunnen we in deze tijd wel gebruiken.
Naast de inspirerende gedichten en verhalen kunnen we deze keer ook genieten van een interview van schrijfster Bibi Dumon Tak. Een kijkje in de gedachten van iemand anders kan je namelijk ook een heel nieuw perspectief op het leven bieden. Dumon Tak neemt ons mee in de wereld van de kinderboeken en laat ons zien wat voor vrijheid deze kinderverhalen kunnen geven. Toepasselijk, zijn we allemaal niet op zoek naar enige vorm van vrijheid, in een tijd waar heel veel vrijheid van ons is afgepakt? Misschien dat jullie, na het lezen van het interview, geïnspireerd zijn om dat ene kinderboek van vroeger weer eens uit de kast te halen. Zo kun je deze kerstvakantie heerlijk wegdromen in verhalen die je als kind ook zo graag las. Want alles is interessant vanuit de ogen van een kind.

Met deze editie van de Hoogwater sturen we jullie de kerstvakantie in. Die gaat er ongetwijfeld heel anders uit zien dan gepland, maar toch wensen we jullie een fijne tijd toe. In januari zullen sommigen nog (her)tentamens moeten maken en hebben anderen een maand vrij. Hoe die tijd er voor jou ook uitziet: heel veel succes.

2020 is een jaar geworden waarin je steeds je verwachtingen moest bijstellen en het beste stoïcijns de wereld tegemoet kon treden. Voor velen was het geen leuk jaar, maar gelukkig staat 2021 voor de deur: een jaar van hoop. We wensen jullie veel leesplezier en een fijne vakantie.
De redactie

In dit nummer

Coen van ‘t Veer:
‘Die witte, heteroseksuele, masculiene blik zit ingebakken in onze maatschappij’
18

Bibi Dumon Tak:
‘Ik weet zeker dat Peter Buwalda geen kinderboek kan schrijven’
8

En verder…

4 Van het bestuur
12 Een BIJzonder perspectief
14 20 jaar geleden. Putdeksel
16 Wijzen
20 De kikkerkoning
21 Ochtenden die vorig jaar vanzelfsprekend leken en dat nu niet meer zijn
22 Stad van ontdekkingen
26 Perspectief
27 Een kwestie van perspectief

TEKST ROMY VAN DEN AKKER

‘Ik weet zeker dat Peter Buwalda geen kinderboek kan schrijven’

Bibi Dumon Tak is dit jaar de gastschrijver van Universiteit Leiden. Hoogwater sprak met haar over het schrijverschap, de studie Nederlands, het belang van kinderliteratuur en over haar roman *De Dag dat ik mijn naam veranderde*.

Hoe vond u het om les te geven op de universiteit?
'Ik vond het heel moeilijk. Als je les gaat geven, moet je echt weten waar je het over hebt, want je brengt iets over aan anderen. Ik merkte dat ik zo vanuit intuïtie schreef, dat ik het heel moeilijk vond om dat uit te leggen.

Ik heb even met de universiteit overlegd over wat er van me verwacht werd. Ik kom namelijk niet met een schrijfplan. Maar toen zeiden ze: 'Je gaat gewoon met studenten schrijven'. Dat kan ik natuurlijk wel. Gaandeweg begin ik het heel leuk te vinden en ik baal dat het nu alweer bijna afgelopen is. Echt heel jammer, want bij mij begint het ook steeds meer te leven. Ik kijk ook met nieuwe ogen naar mijn eigen boekenkast.'

U heeft zelf Nederlands gestudeerd in Utrecht. Hoe was uw studententijd?
'Ik had het geluk dat ik een kamer kon krijgen in een heel oud huis met drie andere meisjes, hartje centrum. Dat was ontzettend gezellig.
Het lastige was dat ik snel was afgeleid. Ik heb me nooit laten testen op adhd, maar ik weet zeker dat ik het heb. Het gevolg was dat iedereen altijd bij mij langskwam. "Oh, we hebben pauze en hé, Bibi woont hier om de hoek. Ik had veel aanloop en deed de deur altijd open." Dus zat ik 's nachts te studeren, in plaats van overdag. Maar ik had het erg naar mijn zin. Ik hield van lezen en ik hield van mijn studie.

Nu ben ik heel anders, nu ben ik al ruim voor de deadlines klaar, ik laat het er nooit meer op aankomen, ik werk nooit meer 's nachts, ik werk 's avonds zelfs niet eens meer, dus wat dat betreft heb ik veel geleerd."

U bent afgestudeerd op Hans Lodeizen. Waarom op hem?
'Ik deed moderne letterkunde en dan de kant poëzie. De hoogleraar, Wiljan van den Akker, had van de familie van Hans Lodeizen zijn koffertjes en dagboeken gekregen. Twee koffertjes met al zijn privé-aantekeningen erin, kladjes, ongepubliceerd werk – helemaal boordevol.

De familie heeft de homoseksualiteit van Hans Lodeizen nooit geaccepteerd, ontkende dat zelfs. Zijn gedichten zijn behoorlijk seksueel getint, dus die aantekeningen hadden ze altijd bij zich gehouden. Maar op een gegeven moment was zijn moeder, geloof ik, overleden en kwamen de koffertjes vrij. Dat werd toen een afstudeerproject.

Ik ben met die koffertjes aan de slag gegaan en heb alles gelezen en gedocumenteerd. Mijn onderwerp was: 'Is de ik uit de gedichten dezelfde als de ik uit de aantekeningen?' Dat was in de periode dat je de ik-figuur in de literatuur eigenlijk niet mocht vergelijken met de schrijver zelf.'

U schrijft literaire kinderboeken. In de colleges noemde u de term 'McDonaldsboeken'. Waarom kunnen kinderen die niet lezen?
'Natuurlijk kunnen kinderen die ook lezen, net zoals je ook af en toe naar de McDonalds kan gaan, maar ik vind het vaak een oppervlakkige wereld. Ik heb trouwens niks tegen patat, patat is mijn lievelingseten, maar het geeft je heel kort een tevreden gevoel. Daar kan je niet op terugvallen.

Ik denk nog steeds aan de goede kinderboeken die ik vroeger las, omdat ze me een wereld hebben gegeven. Die McDonaldsboeken, dus Geronimo Stilton en zo, geven je wel een kort plezier, maar ik kan me niet voorstellen dat je dat met je meedraagt. Ze omsluiten wel een wereld, maar het is toch meer de wereld van patat en zoete koek.

Ik zou willen dat ze uit die wereld een stap maken naar een wereld die echter is, waar je mededogen leert en waar je leert dat niet iedereen is zoals jij, of dat niet alles met een grapje afgedaan kan worden.

"Ik vind dat je als volwassenene toch een beetje sturend moet zijn."

Door je hoofdpersonen ver van huis te zoeken, maak je je eigen wereld, ook je gedachtenwereld, groter. Het is veel makkelijker om je daarna in iemand anders te verdiepen in de echte wereld, iemand die misschien ook heel anders is dan jij. Dat leer je niet van McDonaldsboeken.

Kinderen kunnen er niks aan doen. Ik wilde vroeger ook liever een koekje dan een mandarijn. Maar ik vind wel dat je als volwassene, vooral als leerkracht, toch een beetje sturend moet zijn.'

Peter Buwalda schreef in de Volkskrant dat hij nooit kinderboeken leest en mensen wan-

trouwt die dat wel doen. Hoe kijkt u naar dat soort opmerkingen?
'Hij begrijpt er echt helemaal niks van. Hij doet dat natuurlijk om te provoceren. Hij zegt in dat artikel ook dat kinderen hun eigen boeken wel kunnen schrijven. Daarmee haalt hij zichzelf onderuit, want dan zou je ook kunnen zeggen: "Waarom zou je met een kind naar een kinderarts gaan? Ze kunnen zichzelf wel genezen."

Ik weet zeker dat Peter Buwalda geen kinderboek zou kunnen schrijven. Of het wordt iets heel flauws, helemaal over de hoofden van kinderen heen, of juist op de knieën. Vraag je aan een kinderboekenschrijver om een boek voor volwassenen te schrijven, dan kan die het vaak wel. De goede dan, de Joke van Leeuwens en Guus Kuijers.'

U heeft zelf geen kinderen. Hoe lukt het om de wereld met een soort kinderlijke blik te blijven bekijken?
'Ik denk dat het komt omdat ik nog heel dicht bij het kind sta dat ik was. Ik denk dat alle kinderboekenschrijvers dat hebben. Toen ik jong was dacht ik dat je dat op een gegeven moment verliest, want je ziet allemaal serieuze volwassenen om je heen. Maar geen enkel kind kan zich zo'n volwassene voorstellen.

Toch heb ik het idee dat ik dat echt niet verloren ben, dat ik er nog steeds heel dichtbij sta en misschien nog zelfs wel ben. Soms zie ik mensen die veel jonger zijn dan ik, van wie ik denk: O ja, dat is echt al een mevrouw, die is het al kwijt. Heel veel mensen zijn het kwijt, maar je hebt dus ook gewoon mensen die het houden.'

"Als je vanuit de wereld kijkt, kies ik voor het dier."

Misschien gaat het ook om de kleine dingen te kunnen blijven zien en bewonderen.
'Als kind wordt je natuurlijk klein gehouden. Ik denk dat kinderen zo van dieren houden, omdat ze zich gelijkwaardiger voelen aan dieren dan aan de mensen die hen opvoeden.

Bij mij is dat gevoel gebleven. Ik voel me nog steeds gelijkwaardig aan een dier. Soms denk ik weleens: Oké, het is de olifant of jij. Dan kies ik de olifant. Dat die mag blijven leven. Niet omdat ik dood wil, maar ik ben maar een van de zeven miljard mensen. We hebben er al veel te veel. Als je zo gaat kijken, niet vanuit je egocentrisme maar vanuit de wereld, dan kies ik voor het dier.

Maar wanneer ik de dieren kleiner maak, wordt het lastiger. Want bij een rat kies ik voor mezelf. Zit dat dan in leeftijd? Een rat wordt vijf, ik kan wel tachtig worden. Heb ik daardoor meer waarde? Ja, misschien wel.

Ik probeer dus te kijken waar ik dan sta. Maar ik heb mezelf in ieder geval niet erg hoog in de hiërarchie van de wereld.'

Deze zomer kwam Dumon Taks autobiografische roman *De dag dat ik mijn naam veranderde* uit. Daarin wordt het leven van Anna, de hoofdpersoon, beschreven en met name de gebeurtenissen rondom haar zusje Lize. Lize krijgt kanker en na haar overlijden mag Anna de kinderen van Lize niet meer zien. Lizes ex-man, die het verbod oplegt, wordt opgevoerd als 'De man wiens naam ik niet zal noemen' en krijgt telkens een verwensing mee.

Was het omschakelen om weer voor volwassenen te schrijven?
'Als kinderboekenschrijver denk je altijd dat je dat niet kan, omdat je klein wordt gehouden door de Peter Buwalda's van deze wereld. Daarom doe je dat ook niet, het is een soort geïnternaliseerde kleinmakerij. Maar dan word je gevraagd voor een column voor volwassenen en gaat het gewoon vanzelf. En ik had natuurlijk Wolfskwint al geschreven.

Voor volwassenen schrijven is niet bevrijdend. Mensen denken dat je dan alles kunt zeggen, maar dat is niet zo. Ik vind dat je voor kinderen nóg vrijer kan zijn.'

De ex-man van uw zus krijgt in het boek alle verwensingen naar zijn hoofd, maar uw vader, uw broer en uw oom niet, terwijl je als lezer toch ook je vraagtekens bij hen zet. Waarom zij niet?
'Ten eerste wilde ik het niet teveel waaieren. Anders word ik de vrouw die alle mannen gaat verwensen. Dat had ik kunnen doen, maar is het dan leesbaar?

Over Bibi Dumon Tak

Margareta Anna Dumon Tak (Rotterdam, 1964) is kinderboekenschrijfster en staat bekend om haar non-fictieboeken over dieren. Voor haar werk ontving ze zes Zilveren Griffels (onder andere voor haar eerste boek *Het Koeienboek*) en een Gouden Griffel. In 2018 kreeg ze de Theo Thijssenprijs voor haar gehele oeuvre.
Dit jaar verscheen haar autobiografische roman *De dag dat ik mijn naam veranderde* bij Uitgeverij De Geus.

Ik vond het sterker om me bij de verwensingen op die ex te concentreren.

Daarnaast had ik er geen behoefte aan. Mijn vader was natuurlijk een hele eigenzinnige man, maar er stak geen kwaad in hem. Hij was een jongen van vijf die geen verantwoordelijkheid nam en vooral voor zichzelf leefde, maar hij deed niet actief kwaad.

Die ex-man was een actief kwaad en heeft mijn woede opgewekt. Bij de rest van mijn familie vind ik het meer verdrietig en verdriet wekt mijn woede niet op.'

U zei in een interview met Marcel Möring dat u met het boek wilde nadenken over de rol van familie. Wat betekent familie nu nog voor u?
'Weet je wat het is, het is zo moeilijk omdat familie er gewoon toe doet. En die familie is weg, het is allemaal weg. Daar kan je mee leven, maar je kiest er niet voor. Die rol van familie is enorm sterk, je hebt die bloedband. Ik weet niet wat dat is.

Er was een familielid van mijn oma dat ik op mijn vijfentwintigste ontmoette in Berlijn. We omhelsden elkaar. Het was meteen vertrouwd. Ik heb haar verder nooit ontmoet, maar dat was ontzettend leuk. Twee jaar geleden zijn we naar het huis gegaan waar oma Broz ooit heeft gewoond en dat was ook een soort thuiskomen.

Ik denk dat familiebanden dus ontzettend belangrijk zijn, daarom doet het ook zo'n pijn als die worden doorgesneden. Daarom zitten al die psychologenpraktijken vol. Je zou bijna een medicijn willen om er pijnloos vanaf te komen, dat zou makkelijk zijn.'

Ter afsluiting, is er een schrijver die uw wereld veranderd heeft?
'De boeken van de Portugese schrijver José Saramago, mijn lievelingsschrijver, waren een weldaad. Dat je ook zo kon schrijven, dat je als een soort vader je lezer kon toespreken, dat vond ik zo'n mooie toon. Dat had iets veiligs.

En de gedichten van Fernando Pessoa. Toen ik die las, ging ik de grens voor het eerst over. Daarna ben ik ook naar Portugal gegaan. Ik was een van de eerste Erasmusstudenten en ging aan de universiteit van Coimbra Nederlands geven.

De eerste les had ik acht studenten, de tweede les vijftien en voor de derde les moest ik het auditorium afhuren. Er liepen daar allemaal ouderwetse en strenge docenten rond. En toen kwam ik, vierentwintig, in spijkerrok aanzetten. Ik stelde vragen en ging met studenten in discussie. Dat waren ze niet gewend."

TEKST MICK STAM
BEELD USGS

DICHTEND

Een bijzonder perspectief

Goedgemutst,
Draai ik me rond.
Mijn dekbed fronst
En is onthutst!

Normaal ben ik al
M'n bed uit
In m'n pak
In m'n tuin

Vorige week heb ik een nieuwe koningin
Toegevoegd aan de korf.
Ik stond en keek naar de inhuldiging
Alleen en zonder zorg.

Ja, ik ben alleen, mijn vrouw is overleden
En mijn kinderen al uit huis.
Maar, misschien vreemd, ik ben toch tevreden!
Met mijn bijen, met hun en mijn thuis.

Soms is het saai, en praat ik stiekem tegen een bij.
Met een leeg huis en een lege zolder.
Maar toch ben ik hartstikke blij!
Geluk is immers in het oog van de beeholder.

TEKST RICK STOORVOGEL

20 jaar geleden
Putdeksel

Hoewel de Hoogwater inmiddels zijn zestiende jaargang ingaat, was de voorloper er een met een andere naam: Putdeksel. Opdat wij niet vergeten waar wij uit voortkomen, plaatst de redactie als lieux de mémoire het redactioneel commentaar van Putdeksel, jaargang 1, nummer 3, maart 2000. Het stuk stond naast een advertentie van het inmiddels ten grave gebrachte LAKtheater (slogan: waar het voor studenten goedkoop is).

Schrijvers aller landen…

Ondanks het feit dat het nieuwe Millennium is aangebroken, is de door velen langverwachte messias weer niet opgestaan. Hij of zij heeft in ieder geval nog niet nadrukkelijk van zich doen spreken. Wél is er in intellectuele kringen iemand opgestaan die zich sinds kort de Dichter des Vaderlands mag noemen. Tevens hebben discipelen in traditionele jurken hem de lauwerkrans omgehangen. Laten we hopen dat deze volgelingen in hún bloemlezingen over een aantal tientallen jaren de Poëet des Putdeksels zullen eren.

Wij sparen ons in ieder geval nog steeds kosten noch moeite om met deze Poëet ook de andere toekomstbepalers van het Land der Nederlandse Letteren voor het daglicht te halen. Laten we hopen dat we voor dat het jaar om is een dusdanig enthousiasme hebben gecreëerd dat Putdeksel nog jaren de lezers te Leiden en omstreken mag verblijden met staaltjes van Literatuur.

Daartoe zoekt de redactie echter wel mensen die zich het volgend studiejaar als lid van de redactie willen inzetten voor een voorspoedig vervolg van De Nieuwste Gids van Nederland(s). Als je interesse hebt om op wat voor manier dan ook mee te werken aan één van Neêrlands literaire voortrekkers, spreek dan zonder schroom de redactie aan.

De redactie

TEKST JOSHUA SNIJDERS

Wijzen

Ik werd

vandaag gekocht. Grappig, sommigen beweren dat vandaag de schaduw is van morgen. Gister was de schaduw van vandaag. Als dat zo was, zou elke dag een schaduw zijn van wat gaat komen. Als een foto uit het analoge Fujifilm toestelletje van een paar van de kleinkinderen van jouw grootouders op de bruiloft van hun ouders, met natuurlijk als maaltijd de lekkerste bakbananen naast mahi mahi in saus krioyo. Slechts een afbeelding van de werkelijkheid, die zich in de toekomst bekend zal maken. Nog even wapperen dus. Maar de dag na vandaag is ook een schaduw van de dag die daarop volgt. Moeten we dan eeuwig wachten op een dag die niet meer de schaduw van de volgende zal zijn? Moeten we wachten op de dag die op zichzelf volwaardig is?

Ik werd vorige week gekocht. Anderen beweren dat tijd, en ook ruimte, eigenlijk helemaal niet bestaan. Dat het constructies zijn van de mens en de menselijke mind. Een manier om zin te geven aan hetgeen anders onzinnig lijkt en de wereld op zo'n manier in te delen dat het ons dient. Misschien dat het bewustzijn van de mens ooit zodanig gegroeid is dat deze zal leven in een Altijd Hier en een Eeuwige Nu. Gister was vandaag, morgen zal vandaag zijn. En over een week, dan is het zeven dagen lang vandaag geweest, aldus een wijze. Maar voorlopig zal het grootste gedeelte van de mensheid de wereld in 'tijd' blijven indelen. Om vijf uur opstaan en bidden, om zes uur de kinderen wakker maken, douchen en eten zodat de kinderen voor half acht op school zijn en jij voor acht uur op je werk. Het maken van afspraken zal wel moeilijker zijn in het geval van een Eeuwig Nu. Al moet ik zeggen dat sommige het al lijken te snappen. Vraag ze waar ze zijn en ze vertellen je dat ze om het hoekje zijn, terwijl ze in werkelijkheid nog een half uur moeten. Mijn hemel, soms zijn ze nog niet eens uit huis vertrokken! Ja, voorlopig ben ik Hier. Nu.

roest

paden

Ik ben een van de hulpmiddelen die de mens gebruikt om tijd op te meten, als dat wel echt bestaat. Ik ben een hulpmiddel voor deze mens om zijn realiteit vorm te geven. Zoals je ouders' roestvrijstalen mes dat regelmatig paden kruist met tomaten en uien; deze streelt om er vervolgens horizontaal en verticaal doorheen te kerven en van wat eerst rond en volledig was, nu blokjes te maken, perfect voor de creoolse saus waar je zo dol op bent.
Iemand zei ooit dat de oude Hebreeuwse cultuur de toekomst zag als iets wat achter je is. En het verleden is hetgeen wat voor je staat. Ik heb zelfs gehoord dat er hetzelfde woord is voor 'toekomst' en 'achter' en hetzelfde woord voor 'verleden' en 'voor'. Hetgeen wat komen zal kan men namelijk nog niet zien.
Ik werd gekocht in een van de vele winkels op Front Street, waar je goedkope of dure, neppe of echte sieraden kunt kopen; waar de vrouwen voor hun kledingwinkels en salons staan om toeristen met verschillende strategieën aan te sporen even binnen te lopen en iets te kopen. Met Amerikanen spreken ze Engels, met Fransen spreken ze Frans en met Nederlanders kan een enkeling Nederlands spreken, maar altijd en in elke taal met een accent. Ik werd ingepakt in donkerblauw cadeaupapier met zilveren lijnen en gegeven voor een verjaardag aan hetgeen we een 'mens' noemen. Toen mijn drager vanuit de lucht vandaag weer op aarde landde werd mijn kleinste armpje door wielen en tanden naar voren geduwd, een halve cirkel om precies te zijn. Sommigen zeiden dat mijn drager een tussenjaar had moeten nemen, maar wat is dat wanneer je Nu en Eeuwig kan genieten van vrijheid...

"Zoals je ouders'

vrijstalen mes dat regelmatig

kruist met tomaten en uien."

TEKST RICK STOORVOGEL

‘Wat anders is, wordt nog steeds als minder gezien’

Het superioriteitsdenken uit de tijd van het kolonialisme zit nog altijd in ons. Daar kwam Coen van ’t Veer achter met zijn promotieonderzoek naar de maatschappelijke verhoudingen op mailboten tussen Nederland en Nederlands-Indië. ‘Die witte, heteroseksuele, masculiene blik zit ingebakken in onze maatschappij.’

Een paar jaar geleden kreeg de gepromoveerd universitair docent (post)koloniale literatuur Coen van ’t Veer (52) zelf de kans om de overtocht te maken. Hij zou aanmonsteren op een schip en na een paar maanden de haven van Jakarta binnenvaren. Zo zou hij de voetsporen volgen van de vele Europeanen die hem voor zijn gegaan. Zij op een mailboot, hij op een vrachtschip. ‘Ik deed onderzoek naar fictie op de mailboten omdat ik zelf heel graag naar Indonesië wilde. Ik dacht: dat is een mooie metafoor toch?’ Dat feest ging helaas niet door, onder meer omdat er een persoonlijke scheepsarts mee aan boord moest. ‘Voor gewone scheepslieden is dat kennelijk niet nodig’, merkt Van ’t Veer droogjes op.

Het tekent de veelzijdige interesse die de in Zierikzee geboren Coen van ’t Veer heeft. Zo maakte hij als vrijwilliger meer dan vijftien jaar radio, schreef voor het tijdschrift voor Indisch-Nederlandse letterkunde Indische letteren en is op dit moment leraar Nederlands op een middelbare school in Schiedam. Van ’t Veer: ‘Ik heb steeds gezocht naar nieuwe dingen. Als ik iets kan, dan stop ik ermee en ga ik wat nieuws zoeken. Ik heb een paar lezingen gegeven, maar daar heb ik geen zin meer in. Dat snap ik nu wel. Artikelen schrijven binnen een afgebakend kader vind ik interessanter.’

Dat kader is vaak Indië. Ook uw afstudeerscriptie ging over de verhouding tussen Nederland en Nederlands-Indië. Wat vindt u zo boeiend aan Indië?
'Wat mij altijd intrigeerde is: hoe kan het toch dat zo'n relatief klein land, zo'n immens rijk als Indië weet te koloniseren? Dat vond ik interessant. Het ging ook wel ver, want ik kreeg op den duur ook een Indische vriendin. Ik ben helemaal opgegaan in die wereld. Ik vond iets waarvan ik dacht: dat is een mooi, afgesloten terrein.'

'De Indische letterkunde was relatief nieuw toen ik in 1987 in Leiden kwam. Er was nog niet veel over bekend. Er stegen voor mij tropische geuren uit omhoog. In tegenstelling tot de Nederlandse literatuur. Als je daar een boek over openklapte, kwam er nog net geen spruitjeslucht uit dampen. Na mijn afstuderen heb ik elke drie jaar een artikel geschreven, en dat groeide uit tot een proefschrift.'

In uw promotieonderzoek maakt u gebruik van 43 korte reisverhalen. Allemaal zijn ze geschreven vanuit de witte, heteroseksuele, christelijke man. Schetst u daarmee geen eenzijdig beeld?
'Je kunt via postkoloniale benadering dat beeld onderzoeken en bekijken hoe die mechanieken werken. Door tegendraads te lezen, kun je laten zien hoe de representaties werken en bijna deconstrueren. Het is wel mogelijk iets van een tegenstem duidelijk maken, door te kijken hoe de Indonesiërs gerepresenteerd worden.'

'Het is echter moeilijker om erachter te komen hoe de Indonesiërs zelf tegen de kolonisator aankeken. In twee gevallen is me dat wel gelukt. Witte mannen en vrouwen gaan dan vinden dat de Indonesiers eigenlijk wel gelijk hebben als ze willen streven naar nationalisme. Er worden op een gegeven moment, ook al is dat vanuit de witte verteller, Indonesische personages opgevoerd die heel kritisch zijn. De schrijvers gebruiken de mailboot als proeflokaal om te kijken hoe de kolonisator werkt.'

Er is sinds uw afstuderen veel veranderd binnen de neerlandistiek. De vraag is of het nog nuttig is. Vindt u dat er meer interdisciplinair te werk moet worden gegaan?
'Nee, ik denk dat de neerlandistiek op zichzelf een intrinsieke waarde heeft. Wat er nu bijvoorbeeld in Leiden gebeurt, is dat de neerlandistiek bij moderne letterkunde is verworden tot een soort algemene literatuurwetenschap. Dat is nadrukkelijk niet de bedoeling. Je moet de neerlandistiek een goede positie geven als het om letterkunde gaat.'

'Het nut daarvan doet daarbij niet ter zake. Mijn onderzoek komt bijvoorbeeld niet per se ten goede aan het bruto nationaal geluk, maar wetenschap, en dus ook neerlandistiek, heeft intrinsiek waarde. Dat hoeft niet per se een maatschappelijk nut op te leveren.'

Toch heeft uw onderzoek maatschappelijk nut. Het laat goed zien dat het superioriteitsdenken van toen, ook nu nog goed zichtbaar is.
'Ja, ik denk dat dat zo ingebakken is: die witte heteroseksuele masculiene blik. Datgene wat anders is, wordt nog steeds als minder gezien. Bewegingen als Black Lives Matters of #MeToo ageren daartegen. Maar daarin ontbreekt volgens mij de nuance. Als je daar niet naar op zoek gaat, krijg je segregatie.'

'In het Randstedelijk gebied zal je weinig mensen meer vinden, die het een goed idee vinden om Zwarte Piet te handhaven, bijvoorbeeld. Het moet even heel zwart-wit, want anders blijf je in je autistische tradities steken. Ik ben het niet eens met de uitersten, maar om de discussie te accelereren, zijn deze nodig. Daarna moeten we weer naar de nuance. Dat is uiteindelijk het enige wat ons kan helpen.'

"Er kwam nog net geen spruitjeslucht uit dampen"

De kikkerkoning

De kikker in de sloot ,
U
H P, zo het gras op.

Hij ziet een dikke vlieg,
K W A A K, riep hij gelukkig.

De kikker zat stilletjes te wachten,
S S S L U R P, de vlieg op zijn tong.

De kikker met een volle maag,
U
H P, op weg naar huis.

Terug naar zijn vijver,
P
L
O
N
S, het water weer in.

Altijd op zoek naar de G O U
L, D E
A B N
Die hem uit zijn kikkerleven bevrijden zal.

- Hendrika Venusvrouw

TEKST MILA VAN NIEUWENHUIZEN

Ochtenden die vorig jaar vanzelfsprekend leken en dat nu niet meer zijn

(Dagboeknotitie 19 januari 2020)

'Je weet toch hoe mensen altijd ergens naar ruiken, naar zichzelf bedoel ik? Iedereen heeft een eigen lichaamsgeur, toch? Het is heel gek, maar jij ruikt naar niks. Helemaal niks.' Terwijl hij het zegt draait hij zich op z'n zij en begraaft zijn slaperige hoofd in mijn nek.

Ik staar naar het plafond. 'Helemaal niks? Is dat goed of slecht?'

Zijn handen beginnen aan de rand van mijn shirt te prutsen. 'Dat weet ik eigenlijk ook niet.'

Door de muren van het studentenkrot waar hij woont horen we hoe de buurman piano begint te spelen. We blijven stil liggen. Tchaikovsky. Hij aait over mijn arm, de zon piept tussen een kier in de gordijnen door, en mijn hoofd tolt van de goedkope wijn van gisteravond. Ik hoor mijn ademhaling en de zijne.

'Je weet dat het nooit te laat is om jezelf te vergeven hé?', zegt hij plots. 'Onthou dat. Het is nooit te laat.'

Verdomme. Ik wist dat ik gisteren teveel had losgelaten. Het is op dat moment dat ik me voorneem: ik ga nooit meer met een psychologiestudent mee naar huis.

Stad van ontdekk

TEKST DENISE BREEVAART **BEELD** MAURICE SMEETS, MATTHIJS LOTHMANN

n

Nu we weer thuiszitten, moet je je plezier uit andere dingen halen. Gelukkig helpt Denise Breevaart je. Ze neemt je mee door Leiden. De stad van ontdekkingen.

kingen

“Hij weet dat je liegt en jij weet dat je liegt”

1

Je kunt de stad ook weer gemakkelijk uit. Er gaat bijvoorbeeld vier keer per uur een bus rechtstreeks naar het strand van Katwijk, waar je op een gemiddelde dinsdagmiddag ongestoord tegen de zee kunt schreeuwen en ze hebben er stroopwafels bij het afhaalloket van de Hema.

Als je toch besluit te blijven kun je een rondje om de binnenstad lopen omdat je misschien een persoon bent die graag om de kern heen cirkelt zoals ik graag om de kern heen cirkel waardoor je nooit echt ergens komt behalve altijd in de buurt.

2

3

Elke steen hier schreeuwt *ontrafel mij, vertel mij* en verdiep je eens in vroeger en waarschijnlijk denk je tussen zoveel vroeger was er vast al eerder iemand die aan later heeft gedacht. Als je er nu niet aan denkt, komt dat nog.

4

Je kunt altijd tegen de jonge straatverkoper liegen dat je al lid bent want hij weet dat je liegt en jij weet dat je liegt en toch wordt hij betaald per uur.

5

Als je een loslopend konijn op straat vindt kun je de dierenambulance bellen die je dan vertelt dat je het dier eerst moet vangen want als jij dat niet kan kunnen wij het ook niet. Als ze vraagt of het een wild konijn is moet je niet best wel zeggen. Ze wil liever weten of hij bijvoorbeeld vlekken heeft. Wilde konijnen hebben geen vlekken.

Er staat een boom in de Burcht die zo groot is dat het je duizelt als je erlangs omhoog kijkt en misschien kom je zo eindelijk toch nog tot de kern van je verhaal. Als je daarna vlekken begint te zien moet je even gaan zitten. Het is in elk geval geen wild konijn.

6

7

Elke dag wordt het hier ook weer nacht en als de wind goed staat kun je door het tuimelraam treinen over het spoor horen sukkelen. Je kunt je gerust opkrullen in een hoekje van het bed omdat je even zeven uur lang in cirkels mag denken en niets hoeft te ontdekken.

“Wilde konijnen hebben geen vlekken”

TEKST FERRI SCHALEBUURT

Perspectief

Perspectief: een man springt van een wolkenkrabber met als doel het beëindigen van zijn leven.
Zijn voeten raken
de rand al eeuwen
niet meer aan.
Zijn lot bevragen
Heeft hij alsmede
Al gedaan.
Perspectief: een vrouw ziet een man van een wolkenkrabber springen met als doel de beëindiging van zijn leven.
Het lijkt zo, nee, zou het echt?
Kijk! Het is echt, welk onrecht
Heeft hem zo getroffen?
Dat hij zo op
het beton wil ploffen?
Staat hij zo op?
En leeft hij door?
Perspectief: je bent een man die van een wolkenkrabber springt met als doel de beëindiging van je leven.
Uiteindelijk lijkt uit het einde
Niks te spreken.
Al het leven en het mijne
Waren misschien toch
Bestemd om te breken
En dan weet ik nog:
Als ik spring, zal het weerklinken
Als ik loop, zal ik verdrinken.
Perspectief: je bent een doffe klap die weerklinkt op de zijkanten van wolkenkrabbers omdat iemand zijn leven heeft beëindigd.
__PLOF__
PLOF
plof

TEKST JORIS GEENE

Een kwestie van perspectief

Ooit steel ik honderd gram puur goud
Omdat ik zielsveel van mijn kinder houd
Ik zal het eten halen
Dat ik eerst niet kon betalen
Handel ik dan goed of fout?

Voor de directeur van de mijn
Zal die keuze simpel zijn:
Hij denkt dat ik steel voor eigen gerief
En noemt mij dus met recht een dief
En wil dat ik in de bajes verdwijn

Voor mijn kinder, en dat is wat telt,
Ben ik voorgoed een ware held
Over het hoe zullen ze zwijgen,
Blij als ze zijn met wat ze krijgen,
Een vreugd die niet is uit te drukken in geld

In het gevang maak ik me kwaad
Over de straf die mij te wachten staat
Een rechtschapen man die zijn kinder voedt
Is toch geen man die het gevang in moet
Dus zet mij gauw weer terug op straat

De ijzeren tralies gaan het leven niet verfraaien
Maar de wereld is gemeen als we zaken verdraaien
Mijn geklaag gaat door been en merg
Want het leven is een onbeklimbare berg
Voor wie zich door de wereld een oor aan laat naaien

De boodschap van deze klagende dief:
Neem niet alles wat je ziet voor lief
Kijk eens wat meer om je heen
En realiseer je meteen
Dat alles een kwestie is van perspectief

Sectie Moderne Letterkunde

Sectie taalbeheersing

Sectie Historische Letterkunde

Tijdens de donkere dagen voor Kerst een zomerse foto, genomen in het Gelderse Batenburg (waar ik nooit eerder was geweest, een aanrader).
Corona ervaren we vooral als beperkend en de nadruk valt vaak op wat er niet kan, maar anderzijds herinnert deze lastige periode ons er misschien ook aan om van de (zogenaamd) 'gewone' dingen te genieten.

Alle goeds in 2021!
- Wim van Anrooij

Sectie Taalkunde

Namens de sectie taalkunde: Volgend jaar beter!
- Sjef Barbiers

Tot volgend jaar!